

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

# התוועדות

כבוד קדושת

## אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ג

חלק א – יוצא-לאור לש"פ ואתחנן, ט"ז מנחם-אב, ה'תשע"ט



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח התמים וכו'

הר"ר יחזקאל ב"ר ישראל הכהן ע"ה

דערען

נפטר יום ה', ט"ז מנחם-אב ה'תשל"ט

ת' נ' צ' ב' ה'



נדפס על ידי משפחתו

זה עיקר, במקרים שמספרם חשוב אין המאמצים מוצאים די אומץ בנפשם לגלות להמאומצים אשר במשך כו"כ שנים רימו אותם בחיי היום יום, וסו"ס מתודעים המאומצים מאנשים זרים.

סיכומו של דבר: בכלל הטוב האמתי של איש הישראלי תלוי בהוראת תורתנו, בהנהגה המיוסדת על העקרון הגדול בשעת קבלת התורה – הקדמת נעשה לונשמע (כולל גם לשון הבנה), וכנ"ל הטוב האמתי הוא לא רק בעוה"ב אלא גם בעוה"ז.

אפילו אם המדובר הי' בנוגע לאלו שאינם מבני ישראל, הגישה לרמות את המאומצים סופה להביא לטרגדי' לאחרי זמן קצר או ארוך, אבל אמת מארץ תצמח.

ואף שאין זה מקצוע שלי כלל, הרי על יסוד המקרים הידועים לי (שמוזה מובן שלאילו העוסקים בשטח האמור ידוע מספר פי כמה וכמה) אין אצלי כל ספק שצריך הי' לשנות את [הגישה] מעיקרו ומלכתחילה לייסד את היחסים בין המאמצים והמאומצים על האמת, ואם תמצא לומר על הטבע, וקשה להאמין שברוב הפעמים יוכלו המאמצים לקוות ליחסים טבעיים מצד המאומצים ולהיפך, כיחוס הורים לילדיהם. והרי אין מקום לייסד שיטה על מקרים יוצאים מן הכלל.

לא אחד אשר האריכות בחלק השני של מכתבי הוא לא רק בתקוה שכי הוא תמים דיעה אתי שעל פי השו"ע יש לבטל בכל תוקף אימוץ ילדים באם מעלימים מהם את האמת, אלא שכי גם ינצל השפעתו לשכנע את הרופאים הפסיכולוגים שעכ"פ מטעם הפסיכולוגי יבטלו הדבר, כי קרוב לודאי שהתוצאות תהינה הפכיות מהמקווה, ז"א משבר בנפש המאומץ ואכזבה בנפש המאמץ. ותמורת ללחוף ולהתנות תנאי שמוכרח לשקר להמאומץ, הרי מלכתחילה יעמידו את הדבר על קו האמת ביחסים טבעיים ואמתיים, וסוף סוף יהי זה לטובתם גם של המאומץ וגם של המאמצים, כאמור לעיל.

בכבוד ובברכה.

מובן שיענין אותי לדעת תגובת מר בכל הכתוב לעיל, ולמותר להדגיש תגובה דוקא גלוית-לב.



הקדמת נעשה לונשמע: שבת פה, א.  
לונשמע .. לשון הבנה: ראה גם אנ"ק ח"ז אגרת ב'קבו (ריש ע' רסט). ח"ט אגרת ב'תתפז.  
ב'תתקטו. ח"י אגרת ג'קבד (ס"ג). ג'קכה. חכ"ז אגרת י'רצד (ס"א). ובכ"מ.  
אמת מארץ תצמח: תהלים פה, יב.

©

Published and Copyright 2019 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

שונים וסמי רפואה וכו' מיוסד על הנסיון ולא על ההבנה, שההבנה באה אחר כך, ויש ענינים שעדין אינם בגדר הבנה אבל משתמשים בהם בהצלחה רבה על יסוד הנסיון. זהו בצד הטוב, ועל דרך זה בצד הפורעניות שגם בזה יש דוגמאות לעשירות מטיפול בחולים, ואפילו בהנהגת אנשים בריאים, שכשהראה הנסיון שהנהגה פלונית או ענין פלוני מזיק הוא, תיכף ומיד הכריזו הרופאים שאסור להתנהג כן מבלי לחכות עד שתהיי הבנה, ועל אחת כמה וכמה הבנה מלאה מ[ה] הוא מזיק וכיצד וכולי.

יתר על כן. בכמה וכמה מעניני התורה ומצותי הרי מזמן לזמן מגלים יותר ויותר גם התועלויות הנראות לעין בשר בעיניי של קום ועשה, ולהיפך בנוגע להיזק בעיניי של שב ואל תעשה, אשר כמה זמן ראו בהם אך ורק גזרה וחוקה שאין להם הסברה בשכל האדם.

ועל פי הנסיון מכמה מקרים שבאו לתשומת לבי בשטח האימוץ, וכמובן העלימו מהמאומצים שאין הם הוריהם האמתיים, הנה במשך הזמן כשגילו המאומצים שרימו אותם משך כמה שנים, הביא זה לטרגדיות ויחס עויין ולפעמים גם שנאה מצד המאומצים, ובמילא מובן גודל הצער של המאומצים וכולי וכולי.

ובהתבוננות קלה אין הפתעה בתוצאות של אימוץ כהאמור, שהרי אי אפשר שאורח חיים מיוסד על השקר, ושקר הנוגע בעומק הנפש של ילד וילדה, לא יביא סוף סוף לידי משבר בהיחסים של הילד לאלו שבסביבתו. ואם בכל ענין של שקר אמרי אינשי שסוף האמת להתגלות, על אחת כמה וכמה בשקר כהאמור הנמשך משך שנים רבות, ובחיי יום יום, שאי אפשר שלא יתגלה הסוד, אם על ידי שכנים, או ידידים, במתכוין או שלא במתכוין וכולי.

ולהעיר שהאימוץ באופן האמור הוא לפי ערך חדש, כוונתי רק בן איזו עשירות שנים, ובכל זה רבו המקרים של תסבוכת וטרגדי, על אחת כו"כ בהוה, שמתרבים מקרי האימוץ באופן האמור דוקא, שהרי, לצערנו הרב, הרופאים והעובדים הסוציאליים לוחצים וגם עושים מזה תנאי עקרי שהיחס בין המאמצים והמאומצים צריך להיות דוקא בשקר יסודו, ומובנות התוצאות בדרך הטבע ר"ל.

עוד נקודה. במקרים רגילים, על כל פנים כפי מיטב ידיעותי, מיעצים למאמצים שכשיגיעו הילדים לגיל בגרות יגלו להם את האמת. וגם במקרים אלו, ברובא דרובא, באים המאומצים בטענה נפשיית למה זה רמיתני! ועוד, וגם

בס"ד.

## פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ עקב).

\*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

\*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

י"א מנחם אב, ה'תשע"ט,  
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,  
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

א. ענין של יאָרצייט — קשור עם הקביעות בימי החודש, ולא בימי השבוע. אבל דובר כבר כמ"פ, שגם הקביעות (דר"ח, ובמילא גם היום בחודש שבו חל היאָרצייט) בימי השבוע היא בהשגחה פרטית, ולכן יש ללמוד הוראה גם מענין זה, במכ"ש מלימוד הוראה מכל ענין בעולם<sup>1</sup>, ועאכו"כ בנוגע לקביעות השנה, שזהו ענין ע"פ תורה.

ובנדו"ד — הקביעות של היאָרצייט בימי השבוע היא ביום השבת. ונוסף לזה, השנה כולה היא שנה של שבת — שנת השמיטה, "שבת לה"<sup>2</sup>, והיינו, שנוסף על העילוי דיום השבת לגבי ששת ימי השבוע, יש עילוי נוסף מצד ענין השבת שבכללות השנה.

[ואע"פ שענין השמיטה הוא בעיקר בארץ ישראל — הרי זה רק בנוגע לקיום המצוה בגשמיות, אבל בנוגע לרוחניות הענין, ששם לא תופס המקום הגשמי, ישנו ענין זה גם בחוץ לארץ. ובפרט שגם בחו"ל ישנו ענין השמיטה גם בפועל — כמ"ש רבינו הזקן<sup>3</sup> ששמיטת כספים נוהגת גם בחו"ל].

ומצד זה ניתוסף גם בענין עליית הנשמה שביום היאָרצייט — שנעשית עלי' גדולה יותר מאשר העלי' ביאָרצייט שבכל שנה.

ב. ויש לבאר תחילה ענין העלי' שנעשה ביאָרצייט בכל שנה: אע"פ ש"צדיקים" אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, שנאמר: ילכו מחיל אל חיל<sup>4</sup>, והיינו, שענין ההליכה (עלי' מדרגא לדרגא) הוא הסדר בכל יום, הן בעוה"ז, בנוגע להליכה מבית הכנסת לבית המדרש<sup>5</sup> וכו', והן בעוה"ב, ששם העלי' היא באופן נעלה יותר — הנה עליית הנשמה ביום היאָרצייט היא למעלה מהעליות שבכל השנה. וי"ל בדא"פ שכללות החילוק הוא — שהעליות שבכל השנה הם עליות שבערך זה לזה, ואילו העלי' שביום היאָרצייט היא עלי' שבאין ערוך.

(1) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך. (2) וישנ' (נעתק ב"היום יום" ט אייר).  
(2) בהר כה, ב"ד. (3) ראה שו"ע חו"מ הל' הלואה סל"ד.  
(4) ראה לקו"ש חט"ו ע' 137 הערות 2-3. (5) תהלים פד, ח.  
(6) ברכות בסופה. וש"נ. וראה גם שיחת כ"ף מנ"א תשח"י בתחלתה (תו"מ חכ"ג ע' 218 ואילך).

## הוספה

בי"ה, כ"ב סיון ה'תשכ"ה  
ברוקלין, נ.י.

מר זאב שיי פלק

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, הנה למותר להדגיש שליחודים השו"ע הוא הקובע בכל דבר וענין, וכן הוא בנוגע עצה והדרכה, שכל זמן שסומכים על השו"ע אזי יש סמכות לתת עצה והדרכה בחיי איש הישראלי, ואם נותנים הדרכה שאינה מתאימה עם השו"ע אז אין הפירוש שנותנים הדרכה בלתי טובה, אלא שאז מפקיע את עצמו מבחינת מייעץ.

במלים אחרות, כששואלים אותי עצה, ורצוני כמובן להיות באמנה בנתינת העצה, מוכרחני לראות מה כתוב בשו"ע, ומוכרחני לבטל דעתי בפני דעת השו"ע. כי בידעי שהשו"ע אומר באופן מסויים ואע"פ כן אני נוטה מדעת השו"ע, אין לך רמאות גדולה מזו, שהרי כל סמכותי לתת עצה היא בזה שהשואל חושב שאני יהודי כזה שהתורה נר לרגליו.

ולכן שאלת אימוץ ילדים כפי שהענין נעשה בימינו, שמעלימים מהילדים שהם מאומצים, שלכן אפילו אם רוצים להתנהג על פי השו"ע אי אפשר בתנאים אלו — הרי ברור הוא שאימוץ כזה אסור הוא על פי תורתנו תורת חיים. ועל פי חכמינו ז"ל שהתורה ניתנה לצרף את הבריות, ברור גם כן שהאסור הוא לא טוב, לא בעד הילדים ולא בעד המאמצים, ולא טוב לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה. והשאלה אם מבינים בשכל אנושי איך הוא לא טוב, או לא מבינים, הרי זה ענין הבא בשני, שהרי אי אפשר להעמיד כל הגישה אל הבעי' על יסוד הבנת השכל בשעה שיש הוראה ברורה בשו"ע. וכיון שרואני שכי הוא ד"ר הרי אך למותר להביא ראיות לעשירות מחכמות הרפואה שמשמשים באופני טיפול

מר זאב שיי פלק: פרופסור באה"ק ת"ו, שעסק רבות בדיני משפחה וזכויות הילד — בראי ההלכה ודיני ישראל.

שהתורה נר לרגליו: ע"פ תהלים קיט, קה (ובפרש"י).

שאלת אימוץ ילדים .. בימינו, שמעלימים כו': ראה גם אג"ק חכ"ג אגרת ח'תש, ובהנסמן בהערות שם.

להתנהג על פי השו"ע אי אפשר בתנאים אלו: כיון "שמזה תוצאה, שתהי' הנהגתם עם המאומץ כאילו הי' זה ילידם ממש, שבמילא ישנם כל הענינים דיחוד, חבוק ונישוק וכו' וכו' בכל יום. ובודאי אי אפשר להזהר מזה באם אפילו המאמצים יראי שמים באמת כו'" (אג"ק שם אגרת ח'תשסו. וראה גם בארוכה — שם אגרת ח'תתקכד).  
ועל פי חכמינו ז"ל שהתורה ניתנה לצרף את הבריות: ב"ר רפמ"ד. וש"נ.

בנוגע לתורת החסידות הכללית — כפי שמצינו שהבעש"ט התעסק בחינוך ילדי ישראל, בהיותו עוזר ("באֶהֱלֶפְעֶר") למלמד תינוקות, ולימדם לומר "אמן יהא שמִי רבא"<sup>68</sup>.

וכן בנוגע לתורת חסידות חב"ד — כידוע הסיפור<sup>69</sup> אודות רבינו הזקן שאמר שגם כשעסוקים בענין עמוק בפנימיות התורה צריך לשמוע "קול ילד בוכה".

ועד"ז רואים אצל בעל ההילולא שהתעסק במיוחד עם ילדים קטנים<sup>70</sup>.

יא. וע"פ האמור שהענין ד"עקב" נוגע ביותר ל"ראש" — הנה ההתעסקות בחינוך הילדים (שזהו"ע ד"עקב") תפעל עליו גם ב"ראש" להיות באופן ד"שאו את ראש"<sup>71</sup>, ועד לנשיאת ראש שתהי' בגאולה, שאז תהי' גם הכניסה לארץ ישראל (אודותה מדובר בפרשת עקב<sup>72</sup>: "כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה .. הארץ הטובה אשר נתן לך") בתכלית השלימות.

ולהעיר גם ממה שמצינו ביצי"מ ש"כשנגלה הקב"ה על הים, הם (הילדים) הכירוהו תחלה, שנאמר<sup>73</sup> זה אֵלֵי וְאָנֹכִי"<sup>74</sup>, ועד ש"אפילו "עוברים שבמעו אמן אמרו שירה"<sup>75</sup>, כיון שהשייכות לענין התורה מתחילה כבר בהיותו עובר במעו אמו<sup>76</sup>.

וכן יהי' גם בגאולה העתידה לבוא, כמ"ש ביעודי הגאולה "הנני מביא אותם וגו' הרה ויולדת יחדיו"<sup>77</sup>, ו"שמחת עולם על ראשם"<sup>78</sup>.

\* \* \*

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ואכלת ושבעת וברכת את הו' אלקיך.

\* \* \*

(68) ראה כש"ט בהוספות סרפ"ח ואילך.  
 (69) ראה גם תו"מ חנ"ח ריש ע' 350.  
 (70) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 148. וש"נ.  
 (71) במדבר א, ב. ועוד.  
 (72) ח, דיו"ד.  
 (73) בשלח טו, ב.  
 (74) סוטה יא, ב.  
 (75) שם ל, סע"ב. וש"נ.  
 (76) ראה נדה ל, ב. לקו"ת שלח מד, א.  
 (77) ירמ' לא, ז.  
 (78) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.

ויובן ע"פ דברי רבינו הזקן באגה"ק<sup>79</sup> אודות העלי' שביום ההסתלקות — "העלאת מ"נ מכל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו", "כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו כו'", שיש בהם כל סוגי הימים: ימי חול, שבתות וימים טובים ועד ליום הקדוש, ומובן, שבצירוף כולם יחד ניתוסף גם "אור העולה על כולנה"<sup>80</sup>.

[וע"ד שמצינו בנוגע לעשרה מישראל — "כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה"<sup>81</sup> — שאין זה רק צירוף של עשרה יחידים, אלא יש בזה "אור העולה על כולנה", שעל ידו נעשית מציאות חדשה של "עדה"<sup>82</sup>, שעז"נ<sup>83</sup> "ונקדשתי בתוך בני ישראל".]

וכפי שמצינו בהדגשה אצל רשב"י — שאע"פ שבמשך כל ימי חייו היו אצלו כל העילויים ד"בחד קטירא אתקטירנא בי' בקוב"ה כו' נשמתי בי' אחידא בי' להיטא כו"<sup>84</sup>, הנה ביום ההסתלקותו ניתוסף עליו גדול יותר, עד שיום זה נקרא "יום שמחתו"<sup>85</sup>.

וענין זה חוזר ונשנה בכל שנה ביום היֶאֱרָצִיט (שלכן יש מנהגים מיוחדים שנעשים ביום היֶאֱרָצִיט דוקא, ולא בשאר ימות השנה), כמו כל הענינים שבתורה, שבכל שנה חוזר וניעור אותו ענין שהי' בפעם הראשונה, כמו חג הפסח, שבט"ו בניסן בכל שנה חוזרים ונמשכים כל ההשפעות שהיו בפעם הראשונה, ויתירה מזה, שבכל שנה נמשך אור נעלה יותר<sup>86</sup>.

וגם ענין זה מודגש אצל רשב"י — כמובא הסיפור<sup>87</sup> אודות תלמיד של האריז"ל שהי' נוהג לומר "נחם" בכל יום, בגלל שהרגיש צער החורבן וכו', שכשאמר "נחם" ביום ל"ג בעומר, יום שמחתו של רשב"י, הקפיד עליו הרשב"י כו', אע"פ שהי' זה מאות שנים לאחרי ההסתלקותו.

ובכל זה ניתוסף עליו מיוחד מצד הקביעות דיום היֶאֱרָצִיט ביום השבת — כי, ענינו של יום השבת הוא כמ"ש<sup>88</sup> "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", והיינו, שבמשך ששת ימי השבוע ישנה הירידה וההמשכה מלמעלה למטה, ואילו ביום השבת מתעלים כל הענינים למעלה<sup>89</sup>, ועד

(7) ביאור לסכ"ז וסכ"ח.  
 (8) ראה תניא שעהיחיה"א רפי"ב. ובכ"מ.  
 (9) ברכות כא, ב. וש"נ.  
 (10) שלח יד, כז. מגילה כג, ב (וראה לקו"ש חל"ג ע' 85 הערה 2. וש"נ).  
 (11) אמור כב, לב. וראה ברכות ומגילה שם.  
 (12) זח"ג רפח, א. רצב, א.  
 (13) ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב. פע"ח שער ספה"ע פ"ו. מ"ח מס' אייר וסיון פ"ו מ"ד.  
 (14) ראה תניא אגה"ק סי"ד.  
 (15) ראה שעה"כ ופע"ח שם. וראה גם תו"מ חנ"ב ס"ע 368 ואילך. וש"נ.  
 (16) בראשית ב, א.  
 (17) ראה לקו"ת בהר מא, א. ובכ"מ.

שגם בנוגע לענינים הגשמיים הנה "פרש שבתכם לא קאמר"<sup>18</sup>, שלכן גם האכילה דיום השבת היא באופן שאינה מגשמת כלל, להיותה באופן ש"צדיק אוכל לשובע נפשו"<sup>19</sup> (כפי שמבאר הצ"צ בספר המצוות שלו<sup>20</sup>).

ג. ועלי' זו נפעלת אצל כל אלו שיש להם שייכות לבעל היאָרצייט, ובלשון רבינו הזקן באגה"ק<sup>21</sup>: "כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו", ובפרט ע"י לימוד תורתו.

והענין בזה — שיש עילוי מיוחד בהתקשרות שע"י לימוד תורתו, כיון שהתורה היא למעלה מהגבלות של זמן ומקום, כידוע החילוק שבין מצוות לתורה<sup>22</sup>, שדוקא במצוות יש הגבלות של זמן ומקום, משא"כ תורה היא למעלה מההגבלות של זמן ומקום.

וענין זה רואים בגלוי בנוגע לארון — שקשור עם ענין התורה:

ובהקדמה — שגם המנורה קשורה עם ענין התורה, כמובן ממארז"ל<sup>23</sup> "הרוצה שיחכים ידרים כו', וסימנך כו' מנורה בדרום", אבל, כשמסתכלים על המנורה לא רואים בגלוי את השייכות לענין התורה, ואילו בנוגע לארון רואים בגלוי את השייכות לענין התורה, להיותו המקום שבו נמצאים הלוחות, שכוללים את כל התורה כולה — כל תרי"ג מצוות וכל התושבע"פ<sup>24</sup>.

ובכן: בנוגע לארון מצינו ש"מקום ארון אינו מן המדה"<sup>25</sup>, שזהו ענין של נמנע הנמנעות<sup>26</sup>, וענין זה נעשה מצד העדר המדידה וההגבלה שבענין התורה<sup>27</sup>.

[והטעם שהענין ד"אינו מן המדה" מודגש בנוגע לארון, ולא בנוגע ללוחות שהם נעלים יותר מהארון — יש לומר, שבנוגע ללוחות ש"מעשה אלקים המה"<sup>28</sup>, אין צורך לחדש שאינם מן המדה, כי, אע"פ שהיו במדה של ששה טפחים<sup>29</sup>, הרי מדידה זו היא מצד כח הגבול שבעצמות, ולכן, העובדה שאינה מן המדה, אינה חידוש ("קונץ") לגבי הבלי גבול שבעצמות; משא"כ בנוגע לארון, שהוא רק כלי, וענינו

(18) זח"ב פח, ב. וראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.  
(19) משלי יג, כה.  
(20) מצוות לא תבערו אש קרוב לסופה (דרמ"צ, א"ב).  
(21) סכ"ז (קמו, א).  
(22) ראה לקו"ת אחרי כז, סע"ב. במדבר יג, א. ובכ"מ.  
(23) זח"ב פח, ב. וש"נ.  
(24) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 382. וש"נ.  
(25) יומא כא, סע"א. וש"נ.  
(26) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.  
(27) הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ לד, ב ואילך. ובכ"מ.  
(28) ראה גם תו"מ חיי"ח ע' 269 ואילך. ועוד.  
(29) תשא לב, טז.  
(29) ב"ב יד, א.

על ענין העקב כפשוטו שהוא החלק היותר תחתון שבגוף (לא רק הירך או השוק, או כללות הרגל, אלא העקב שבתחתית הרגל), ישנו גם ענין העקב כפי שמתפרש בנוגע לכללות המשפחה.

ובהקדם המבואר בנוגע למצוה הראשונה שבתורה, "פרו ורבו"<sup>60</sup>, שקיומה בשלימות היא ע"י לידת בן ובת<sup>61</sup>, שאז ישנו שם הוי' בשלימותו: אב ואם — בדוגמת י"ה שבשם (חכמה ובינה), ובן ובת — בדוגמת ו"ה שבשם<sup>62</sup>.

ועפ"ז מובן, שענין ה"עקב" בנוגע לכללות המשפחה הם — הילדים, ובזה גופא — הילדים הקטנים, ובקטנים גופא — קטני קטנים.

ט. ומזה מובן גם ההוראה המיוחדת שלמדים מפרשת עקב — בנוגע להתעסקות בחינוך הילדים:

לכאורה יכולים לטעון: מהו הצורך להתמסר כ"כ לחינוך הילדים, החל מהקטנים ביותר, בהיותם עדיין "עוללים ויונקים"<sup>63</sup> — מוטב להמתין עד שיגדלו ויהיו שייכים להבנה והשגה, ורק אז יתעסקו בחינוכם.

אך על זה באה ההוראה מפרשת עקב — עד כמה דרושה הזהירות בנוגע לענינים שהם בבחי' עקב, ובלשון רש"י: "מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ואדרבה: דוקא העקב נוגע ביותר לראש<sup>64</sup>, ולכן, דוקא ע"י ההתעסקות עם ה"עקב", ובנדו"ד, חינוך הקטנים, נעשה אצלו הענין ד"תשמעון", שהו"ע ההבנה וההשגה בתומ"צ כו'.

ולהעיר, שכל ענין החינוך נלמד מפרשת עקב, שבה נאמר<sup>65</sup> "ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ", ובפירושו רש"י: "משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה צוה לנו משה, שיהא זה למוד דבורו, מכאן אמרו<sup>66</sup> כשהתינוק מתחיל לדבר אביו משיח עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה".

י. ובהמשך לזה, הנה כאן המקום לעורר עוד הפעם מה שמדגישים לאחרונה אודות הצורך לפעול בענין החינוך.

וכמדובר כמ"פ<sup>67</sup> שסדר ההתעסקות בענין החינוך מצינו אצל כל אלו שיש להם שייכות לתורת החסידות, שהרכו להדגיש את הצורך להתעסק בענין החינוך:

(60) בראשית א, כה.  
(61) רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ד.  
(62) ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל ריש בימות. וראה גם תו"מ חל"ד ע' 167 הערה 193.  
(63) תהלים ת, ג.  
(64) חסר קצת (המו"ל).  
(65) יא, יט.  
(66) ספרי עה"פ.  
(67) ראה גם תו"מ ח"נ ע' 44. וש"נ.

וכאמור לעיל (ס"ג) שכל העילויים שנעשים אצל בעל ההילולא ביום היאָרצייט, נמשכים גם לכל ההולכים באורחותיו, ובפרט ההולכים באורחותיו בענין המס"נ שהי' אצל בעל ההילולא בהתמסרות מיוחדת כו'.<sup>34</sup>

\* \* \*

ז. ידוע שבכל ענין בתורה יש ריבוי פירושים — ששים ריבוא פירושים, ועד לששים ריבוא פירושים בכל א' מד' החלקים דפשט רמו דרוש וסוד שבתורה, כמבואר בכתבי האריז"ל.<sup>52</sup>

וטעם הדבר — לפי שהתורה ניתנה לששים ריבוא נש"י, וכידוע בענין "וזאת לפנים בישראל"<sup>53</sup>, ש"זאת" היא התורה שהיא בבחי' פנימיות בכל אחד מישראל, וכיון שלכל אחד יש אופן לימוד משלו (מצד נשמתו, שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"<sup>54</sup>), וע"י הפירוש שלו בתורה הוא מתקשר עם הקב"ה, עכצ"ל, שיש בכל ענין (בכל ד' אופני פרד"ס התורה) ששים ריבוא פירושים אמיתיים.

אך אין הכוונה ששייכותו של כל אחד מישראל היא רק לפירוש אחד מס"ר הפירושים — שהרי עשה"ד שכוללים כל התורה כולה עם כל ס"ר הפירושים שבה נאמרו בלשון יחיד<sup>55</sup>, כך, שכולם שייכים לכל אחד מישראל, אלא הכוונה היא שלכל אחד יש פירוש אחד ששייך אליו במיוחד, והוא ה"שער" לכל שאר הפירושים כו' — ע"ד המבואר<sup>56</sup> בענין "אבוך במאי הוה זהיר טפי"<sup>57</sup>, שאף שכל אחד חייב לקיים את כל המצוות, יש מצוה מיוחדת שבה צ"ל "זהיר טפי", כיון שמצוה זו שייכת במיוחד לנשמתו כו'.

וכן הוא בנדו"ד — הענין ד"עקב" — שיש בו ס"ר פירושים, ולכל לראש הרי זה תלוי בנושא הענין — אם מדובר אודות כללות הזמן, שאז יתפרש "עקב" על "אחרית הימים" (כנ"ל ס"ד), או שמדובר אודות כללות ישראל, שאז יתפרש "עקב" על המדריגות התחתונות שבישראל שנקראים בשם "רגל" (ע"ד המבואר<sup>58</sup> במ"ש<sup>59</sup> "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב") ועד לעקב שברגל, וכיו"ב בשאר הענינים.

ח. ובנוגע לענין ה"עקב" כפי שהוא אצל איש פרטי, הנה נוסף

המשכה למטה, חוץ מן העצם, הרי זה חידוש שעם היותו במדה, "אמתים וחצי וגו'"<sup>30</sup>, מ"מ, מצד מעלת התורה הי' באופן ש"אינו מן המדה".

ומצד מעלת התורה, נעשית העלי' שע"י לימוד תורתו באופן שלמעלה מסדר השתלשלות, שאז היא עלי' אמיתית, באופן שבאין ערוך (שזהו אופן העלי' שביום היאָרצייט, כנ"ל ס"ב), ולא כמו העליות שבסדר השתלשלות שהם בערך זל"ז, כמשל הטבעות שקשורות זו בזו<sup>31</sup>, באופן שהחלק העליון של כל טבעת קשור עם החלק התחתון של הטבעת שלמעלה ממנה, וכן הלאה, שלכן, הנה ככל שירבה מספר הטבעות, יש ערך בין הטבעת הכי עליונה עם הטבעת הכי תחתונה, והחילוק ביניהם הוא רק בכמות כו'.

ומובן, שהעלי' שנעשית ע"י לימוד תורתו של בעל ההילולא פועלת עילוי בנוגע לכל עניניו של הלומד, הן בנוגע לקיום המצוות בהידור, והן בנוגע לעבודה ד"בכל דרכיך דעהו"<sup>32</sup>, ועוד לפנ"ז, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"<sup>33</sup>, שיהיו כולם ביתר שאת וביתר עוז<sup>34</sup>.

\* \* \*

ד. האמור לעיל בנוגע היאָרצייט, שעם היותו תלוי בימי החודש, הרי כיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, נוגע גם אופן הקביעות בימי השבוע — שייך גם בנוגע לפרשת השבוע, פרשת עקב, ומזה מובן, שענין היאָרצייט קשור גם עם פרשת עקב.

וענין זה מודגש מיד בשם הפרשה — "עקב":

ענינו של "עקב" הוא — סוף, כפי שמתבטא בכמה ענינים, ולדוגמא: בנוגע לגוף האדם — ה"עקב" הוא בסוף הגוף. ובנוגע לכללות הזמן — קאי "עקב" על אחרית הימים.

וכן הוא בפירוש הכתוב בפשטות: "והי' עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו'", היינו, שבגלל קיום המצוות יתן הקב"ה שכר כו', והרי ענין השכר הוא בסוף הזמן — "שכרו בעקב אני נותן לכם"<sup>35</sup>, וע"ד מ"ש בסוף הפרשה הקודמת: "אשר אנכי מצוך היום לעשותם", ודרשו רז"ל<sup>36</sup> "היום לעשותם ולמחר (לעולם הבא) לקבל שכרם".

(34) חסר הסיום (המו"ל).

(35) דב"ר פ"ג, א (בסופה). הובא באוה"ת פ"רשנו ע' תקג. וראה גם דב"ר שם, ג (בסופה).

(36) עירובין כב, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"פ.

(30) תרומה כה, יו"ד.

(31) ראה תו"א מג"א צ, א. לקו"ת ברכה צה, ב. ובכ"מ.

(32) משלי ג, ו.

(33) אבות פ"ב מי"ב. וראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.

(54) תניא רפ"ב.

(55) ראה יל"ש יתרו רמו רפו. ועוד.

(56) ראה תניא אנה"ק סוס"ז.

(57) שבת קיח, סע"ב.

(58) ראה תו"א א, ב. ובכ"מ.

(59) בהעלותך יא, כא.

(52) שער הגלגולים הקדמה יז. וכ"כ

בשער רוח"ק בענין היחודים על קברי צדיקים הקדמה ג' (קת, ב). לקוטי מהרח"ו שבסוף שער מאמרי רז"ל להאריז"ל.

(53) רות ד, ז. וראה זהר חדש רות פח, ד.

סה"מ עטר"ת ע' תרי.

ה. ולהעיר, שהענין ד"עקב" בנוגע לשכר — לא מוכרח להיות "מחר" דוקא, לאחר זמן, אלא יכול להיות גם תיכף ומיד, אבל בהכרח שיהי' לאחרי (בסוף) העבודה<sup>37</sup>,

— וע"ד מ"ש הרמב"ם<sup>38</sup> בנוגע ל"עולם הבא": "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה .. אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש, וזהו הנמצא לכל אדם בראשונה" —

והיינו, שמיד לאחרי כל ענין של עבודה, ישנו שכר על ענין פרטי זה — אף שנמצא עדיין באמצע כללות העבודה.

וכמרומו גם בדברי המשנה (כמו כל ענין המבואר בקבלה וחסידות, שמרומו גם בחלק הנגלה שבתורה<sup>39</sup>) — "מצוה גוררת מצוה"<sup>40</sup>:

הפירוש ד"מצוה גוררת מצוה" הוא — שהמצוה הנגרת באה לאחרי המצוה הראשונה, וכמו השכר שבא לאחרי העבודה.

אבל ביחד עם זה, אין הכוונה שצריך להמתין עד "אחרית הימים", אלא כיון שמצוה הראשונה "גוררת" את המצוה הנוספת שבאה בדרך ממילא לאחרי, הרי מובן שהיא באה בסמיכות אלי, והיינו, שבהמשך לחיות ולהט ("קאָך") שבקיום המצוה, באה מיד המצוה שלאחרי; ועד"ז בנוגע לשכר המצוה, שיכול לבוא מיד לאחרי קיום המצוה.

[וע"ד מ"ש הרמב"ם<sup>41</sup> אודות היעודים הגשמיים שנאמרו בתורה בתור שכר על קיום המצוות, ש"הבטיחנו .. שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה .. וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה .. כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה וכו", והיינו, שענין השכר מתבטא בכך שיוכלו לקיים עוד מצוות<sup>42</sup>].

ועד שגם כללות ענין השכר יכול להיות בעוה"ז — באופן ש"עולמך תראה בחייך"<sup>43</sup>.

אלא החילוק הוא, שכאשר השכר הוא בעוה"ז, הרי זה קשור עם המדידות וההגבלות של העולם — כדיוק הלשון "עולמך תראה",

— ועוד זאת, שענין זה יכול להיות באופן של העולם והסתר

(עולם מלשון העלם<sup>44</sup>), כמו אדם שיש לו תיבה מלאה אבנים טובות ומרגליות, אלא שאינו רואה אותם, כי הם סגורים בתיבה<sup>45</sup>. ואף שיש בידו גם מפתחות התיבה, הרי בפועל הם בהעלם להיותם סגורים בתיבה. ולכן יש צורך להדגיש את הענין ד"עולמך תראה בחייך" —

משא"כ כאשר השכר הוא בג"ע, הרי זה באופן נעלה יותר באין ערוך — למעלה מהמדידות וההגבלות של העולם.

[וע"ד שמצינו בנוגע לענין השבת — שישנו ענין השבת כפי שהוא בימות החול, שגם בהם יכולים לעשות דברים מסויימים לכבוד שבת, וכמ"ש הרמב"ן שעיי"ז מקיימים הציווי "זכור את יום השבת לקדשו"<sup>46</sup>, וכמו"כ ישנו ענין התפלה שהו"ע השבת שבכל יום<sup>47</sup>, אבל אעפ"כ, אין זה מגיע לעילוי דיום השבת עצמו, שאז ענין השבת הוא באופן נעלה יותר. ועד"ז בעניננו, שהשכר ד"עולמך תראה בחייך" אינו מגיע למעלת השכר כפי שהוא בגן עדן כו'.]

ו. ועפ"ז מובנת גם השייכות של הענין ד"עקב" ליאָרצייט:

יאָרצייט הו"ע שבא לאחרי גמר העבודה, כולל גם לאחרי שישנו הענין ד"אל עפר תשוב"<sup>48</sup> (נוסף על הענין ד"נפשי כעפר לכל תהי"<sup>49</sup>), — שיש בזה עילוי אפילו לגבי עלי' בסערה השמימה, כסיפור רבותינו נשיאנו<sup>50</sup> אודות הבעש"ט, שהיתה לו ברירה לעלות בסערה השמימה כמו אליהו הנביא<sup>51</sup>, אלא שרצה שיהי' אצלו הענין ד"אל עפר תשוב", שיש בו עילוי לגבי העלי' למעלה יחד עם הגוף —

שזו נמצאים במעמד ומצב שלמעלה לגמרי מהגבלות הגוף, כך, שגם השכר הוא בתכלית העילוי, למעלה ממדידה והגבלה — בדוגמת מעלת העלי' שביאָרצייט לגבי העליות שבכל השנה שהיא באופן שבאין ערוך (כנ"ל ס"ב).

וענין זה מודגש ביותר אצל בעל ההילולא — דכיון שבעת ההסתלקות הי' בגלות כו', הרי מובן שעוד לפני ההסתלקות הי' אצלו הענין ד"נפשי כעפר לכל תהי" ביותר, וכיון שכן, הרי העילוי שנעשה ע"י הענין ד"אל עפר תשוב" הוא באופן נעלה עוד יותר.

(44) ראה לקו"ת שלח לו, סע"ד. ובכ"מ.  
 (45) ראה תו"א ס"פ בראשית. לקו"ת דברים א, ב. ובכ"מ.  
 (46) יתרו כ, ח.  
 (47) ראה תו"א נח ט, רע"ב. לקו"ת בהר מא, א ואילך. ובכ"מ.  
 (48) בראשית ג, יט.  
 (49) נוסח "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה (ברכות שם). וראה שיחת כ"ף מנ"א תשל"א (לקו"ש חל"ה ס"ע 228. וש"נ).  
 (50) ראה כש"ט בהוספות ש"א. וש"נ.  
 (51) מלכים"ב, יא.

(37) ראה גם שפ"ח עה"פ.  
 (38) הלי' תשובה ספ"ח.  
 (39) ראה גם  
 (40) אבות פ"ד מ"ב.  
 (41) שם רפ"ט.  
 (42) ראה מפרשי המשנה שם — רש"י, רבינו יונה, מדרש שמואל, ועוד.  
 (43) ברכות יז, א.